

Okvirni sporazum o roditeljskom dopustu

(14. prosinca 1995.)

Preambula

Priloženi okvirni sporazum sklopili su UNICE, CEEP i ETUC¹ radi određivanja minimalnih zahtjeva vezanih za roditeljski dopust, kao važnih mjera za usklađivanje radnog i obiteljskog života i promicanje jednakih mogućnosti i načina postupanja za žene i muškarce. ETUC, UNICE i CEEP zahtijevaju od Komisije podnošenje ovog okvirnog sporazuma Vijeću radi donošenja Odluke Vijeća kojom bi ovi minimalni zahtjevi obvezivali države članice Europske zajednice, s izuzetkom Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske.

I. OPĆA RAZMATRANJA

1. Uzimajući u obzir Sporazum o socijalnoj politici priložen Protokolu o socijalnoj politici priloženom Ugovoru o osnivanju Europske zajednice, te poglavito članak 3., stavak 4. i članak 4., stavak 2. istoga;
2. Budući da članak 4., stavak 2 Sporazuma o socijalnoj politici propisuje da se sporazumi potpisani na razini Zajednice primjenjuju, na zajednički zahtjev potpisnica, odlukom Vijeća na prijedlog Komisije;
3. Budući da je Komisija objavila svoju namjeru predlaganja mjere Zajednice o usklađenju rada i obiteljskog života;
4. Budući da Povelja Zajednice o temeljnim socijalnim pravima propisuje u točki 17., koja određuje jednako postupanje prema muškarcima i ženama, kako treba donijeti mjere koje bi muškarcima i ženama omogućile usklađivanje svojih profesionalnih i obiteljskih obveza;
5. Budući da Rezolucija Vijeća od 6. prosinca 1994. prepoznaje da učinkovita politika jednakih mogućnosti pretpostavlja integriranu cjelovitu strategiju koja omogućava bolju organizaciju radnog vremena i veću prilagodljivost, kao i jednostavniji povratak u radni život, te navodi značajnu ulogu socijalnih partnera na ovom području kroz davanje mogućnosti i muškarcima i ženama za usklađivanje svojih profesionalnih odgovornosti s obiteljskim obvezama;
6. Budući da bi mjere namijenjene usklađivanju rada i obiteljskog života trebale potaknuti nove prilagodljive načine organizacije rada i vremena na način koji bi bolje odgovarao promjenjivim potrebama društva te bi trebale uzimati u obzir potrebe i poduzetnika i zaposlenika;
7. Budući da bi obiteljsku politiku trebalo sagledavati u kontekstu demografskih promjena, učinaka starenja populacije, premošćivanja generacijskog jaza i promicanja ženskog učešća u radnoj snazi;

¹ Udruženje poslodavačkih i industrijskih konfederacija Europe (UNICE), Europski centar poduzeća u javnom vlasništvu ili od općeg gospodarskog interesa (CEEP) i Europska konfederacija sindikata (ETUC)

8. Budući da bi muškarce trebalo poticati na preuzimanje jednakog dijela obiteljskih odgovornosti, pa bi ih na primjer trebalo poticati na korištenje roditeljskih dopusta, koristeći sredstva poput programa prosvjećivanja;
9. Budući da je ovaj sporazum okvirni sporazum koji određuje minimalne zahtjeve i odredbe o roditeljskom dopustu, što je različito od roditeljskog dopusta, o dopustu zbog više sile, te se oslanja na same članice i socijalne partnere da stvore uvjete pristupa i načine primjene koji bi u obzir uzimali situaciju u svakoj državi članici;
10. Budući da bi države članice trebale osigurati održanje prava na zdravstvene usluge u okviru zdravstvenog osiguranja tijekom minimalnog razdoblja roditeljskog dopusta;
11. Budući da bi države članice također trebale, tamo gdje to odgovara nacionalnim uvjetima i uzimajući u obzir dostupnost proračunskih sredstava, razmotriti održanje prava na odgovarajuće socijalne naknade tijekom minimalnog razdoblja roditeljskog dopusta;
12. Budući da ovaj sporazum uzima u obzir potrebu poboljšanja zahtjeva socijalne politike, unapređenja konkurentnosti gospodarstva Zajednice te izbjegavanja nametanja administrativnih, financijskih i pravnih ograničenja koja bi kočila stvaranje i razvoj malih i srednjih poduzeća;
13. Budući da su socijalni partneri najpodobniji za pronalaženje rješenja koja odgovaraju potrebama i poslodavaca i zaposlenika te se stoga njima daje posebna uloga u provedbi i primjeni ovog sporazuma,

II. SADRŽAJ

Članak 1. Svrha i područje primjene

1. Ovaj sporazum propisuje minimalne zahtjeve čija je svrha omogućiti usklađivanje roditeljskih i profesionalnih odgovornosti zaposlenih roditelja.
2. Ovaj sporazum primjenjuje se na sve zaposlenike, muškarce i žene, koji imaju ugovor o radu ili status zaposlenika definiran zakonima, kolektivnim ugovorima ili praksom koji su na snazi u svakoj državi članici.

Članak 2. Roditeljski dopust

1. Sukladno stavku 2. članka 2., ovaj sporazum muškarcima i ženama zaposlenicima jamči individualno pravo na roditeljski dopust s osnova rođenja ili usvojenja djeteta kako bi im se omogućila skrb za to dijete, u trajanju od najmanje tri mjeseca, do određene dobi djeteta, a najdalje do osme godine starosti djeteta, što utvrđuju države članice i/ili socijalni partneri.
2. Radi promicanja jednakih mogućnosti i jednakog načina postupanja prema muškarcima i ženama, strane ovog sporazuma smatraju da bi pravo na roditeljski dopust navedeno u članku 2., stavku 1. trebalo, u načelu, biti zajamčeno na neprenosivoj osnovi.
3. Uvjeti pristupa i načini primjene roditeljskog dopusta definiraju se zakonom i/ili kolektivnim ugovorom u državama članicama, pod uvjetom da poštuju minimalne zahtjeve ovog sporazuma. Države članice i/ili socijalni partneri mogu poglavito:

- (a) odlučiti jamči li se roditeljski dopust na osnovi punog ili skraćenog radnog vremena, fragmentirano ili u obliku vremensko-kreditnog sustava;
 - (b) odlučiti temelji li se pravo na roditeljski dopust na razdoblju provedenom na radu i/ili na duljini službe, što ne može prelaziti jednu godinu;
 - (c) podesiti uvjete pristupa i načina primjene roditeljskog dopusta posebnim okolnostima usvajanja;
 - (d) ustanoviti vremenske rokove za obavijest kojom zaposlenik obavještava poslodavca o korištenju prava na roditeljski dopust, točnim navođenjem početka i kraja razdoblja dopusta;
 - (e) definirati okolnosti u kojima je poslodavcu, nakon konzultacija u skladu s nacionalnim zakonima, kolektivnim ugovorima i praksom, dozvoljeno odgoditi davanje pristanka za roditeljski dopust iz opravdanih razloga vezanih uz poslovanje poduzeća (npr. u slučajevima gdje se radi o poslovima sezonske prirode, gdje nije moguće naći zamjenu u roku propisanom za obavijest, gdje se značajan udio radne snage istovremeno prijavljuje za roditeljski dopust, gdje posebna funkcija ima stratešku važnost). S bilo kojim mogućim problemom koji bi mogao proisteći iz primjene ove odredbe trebalo bi postupati u skladu s nacionalnim zakonima, kolektivnim ugovorima ili praksom;
 - (f) kao dodatak podstavku (e), dopustiti uporabu posebnih mjera s ciljem zadovoljenja operacionalnih i organizacijskih zahtjeva malih poduzeća.
4. Radi osiguravanja ostvarenja prava zaposlenika na roditeljski dopust, države članice i/ili socijalni partneri poduzimaju potrebne mjere za zaštitu zaposlenika od otkaza uzrokovanog zahtjevom za korištenje roditeljskog dopusta ili njegovim korištenjem u skladu s nacionalnim zakonima, kolektivnim ugovorima ili praksom.
 5. Na kraju roditeljskog dopusta zaposlenici imaju pravo vratiti se na isti posao ili, ako to nije moguće, na odgovarajući ili sličan posao u skladu sa svojim ugovorom o radu ili radnom odnosu.
 6. Prava koja je zaposlenik stekao ili prava koja su u procesu stjecanja na dan početka korištenja roditeljskog dopusta, ostaju nepromijenjenima do isteka roditeljskog dopusta. Ova prava važe nakon isteka roditeljskog dopusta, uključujući sve promjene koje proistječu iz nacionalnih zakona, kolektivnih ugovora ili prakse.
 7. Države članice i/ili socijalni partneri definiraju status ugovora o radu ili radnom odnosu za vrijeme trajanja roditeljskog dopusta.
 8. Sva pitanja koja se tiču socijalne sigurnosti, a vezana su na ovaj sporazum, države članice razmatrat će i o njima odlučivati u skladu s nacionalnim zakonima, uzimajući u obzir značaj neprekidnosti prava na socijalnu sigurnost s različitih osnova, poglavito zdravstvenu zaštitu.

Članak 3. Odsustvovanje s posla s osnove više sile

1. Države članice i/ili socijalni partneri poduzimaju potrebne mjere za ostvarenje prava zaposlenika na odsustvovanje s posla, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom, kolektivnim ugovorima i/ili praksom, s osnove više sile zbog hitnih obiteljskih razloga u slučaju bolesti ili nesreće, zbog kojih je prijeko potrebna neodgodiva prisutnost zaposlenika.

2. Države članice i/ili socijalni partneri mogu točno odrediti uvjete ostvarivanja i detaljna pravila za primjenu članka 3., stavka 1. i ograničiti ovo pravo na određeni vremenski rok u godini i/ili po slučaju.

Članak 4. Završne odredbe

1. Države članice mogu primjenjivati odredbe navedene u ovom sporazumu ili usvojiti odredbe povoljnije od njih.

2. Provedba odredbi ovog sporazuma ne predstavlja valjani temelj za smanjivanje općenite razine odobrene zaštite zaposlenika u području primjene ovog sporazuma. Ovo ne dovodi u pitanje pravo država članica i/ili socijalnih partnera na razvoj različitog zakonodavstva, uredbenih ili ugovornih odredbi, u svjetlu promjenjivih okolnosti (uključujući uvođenje neprenosivosti), pod uvjetom da se poštuju minimalni zahtjevi navedeni ovim sporazumom.

3. Ovaj sporazum ne utječe na pravo socijalnih partnera da na odgovarajućoj razini, uključujući europsku razinu, zaključuju sporazume koji prilagođavaju i/ili dopunjuju odredbe ovog sporazuma, a radi uzimanja u obzir posebnih okolnosti.

4. Države članice donose zakone, uredbe i upravne odredbe neophodne za usklađivanje s odlukom Vijeća u roku od dvije godine po njenom usvajanju ili osiguravaju² da socijalni partneri sporazumno donesu potrebne mjere do isteka ovog razdoblja.

Države članice mogu, ako je to potrebno, a kako bi se vodilo računa o posebnim poteškoćama ili provedbi kolektivnim ugovorom, dobiti najviše do jedne dodatne godine dana vremena za usklađivanje s ovom odlukom.

5. Sprječavanje i rješavanje sporova i pritužbi proisteklih iz primjene ovog sporazuma vrši se u skladu s nacionalnim zakonima, kolektivnim ugovorima i praksom.

6. Ne dovodeći u pitanje ulogu Komisije, nacionalnih sudova i Suda Europskih zajednica, svako pitanje vezano uz tumačenje ovog sporazuma na europskoj razini Komisija ponajprije treba proslijediti stranama potpisnicama koje će dati mišljenje.

7. Strane potpisnice revidirat će ovaj sporazum pet godina nakon dana odluke Vijeća ako to bude zahtijevala jedna od strana ovog sporazuma.

² U smislu članka 2., stavka 4. Sporazuma o socijalnoj politici uz Ugovor o osnivanju Europske unije.